

VAN ST.-JAN DE DEO-KLOOSTER TOT BEHOEDINGS- HUIS EN DE LA SALLE-INSTITUUT

Wie thans in Gent praat over het klooster van St.-Jan de Deo denkt direct aan de instelling gevestigd aan het Gentse Fratersplein. Dit klooster vond oorspronkelijk een onderkomen in een deel van de gebouwen van het oude Theresianenklooster aan de Thersianenstraat. Na het verlaten van dit pand huurden de Zusters van Liefde dit huis aan de Theresianen om er het Barmhartigheids- en het Behoedingshuis te vestigen. Later werd het oratorium en bijhorende gebouwen omgevormd tot De la Salle-Instituut.

Deze gebouwen maken thans deel uit van het Hoger Instituut Sint-Antonius in de volksmond beter gekend als de “vakschoale an d’olstraote”.

Het klooster van St.-Jan de Deo

Tijdens het bewind van Willem I werden de Alexianen of celledoers uitgezonden uit de Nederlanden. Deze religieuzen, die reeds vanaf de 14de eeuw werkzaam waren te Gent, hadden hun klooster in de St.-Michielsstraat¹. Zij verzorgden de zieken aan huis.

Het stadsbestuur zocht in die periode naar een mogelijke oplossing voor de thuisverzorging en deed daarvoor beroep op kanunnik Petrus Jozef Triest (Brussel 30-9-1760), verdediger der armen, stichter van congregaties en organisator van ziekenzorg. Het was niet de eerste maal dat de Gentse magistraat beroep deed op deze geestelijke.

In 1786 werd hij tot priester gewijd. In 1797 weigerde Triest de belofte van trouw en gehoorzaamheid aan de wetten van de Franse republiek en de eed van haat aan het koningschap en de anarchie uit te spreken, waardoor hij dan ook moest onderduiken. Als pastoor van de St.-Pietersparochie te Ronse oefende hij zijn functie in het geheim uit. Ondanks het Concordaat tussen Paus Pius VII en Napoleon, wat resulteerde in kerkvrede, wist de antiklerikale burgemeester Fostier van Ronse Triest te laten verplaatsen naar Lovendegem. Aldaar stichtte hij op 4 november 1803 een kloostergemeenschap waaruit op 2 juli van het volgende jaar de congregatie van de Zusters van Liefde van Jezus en Maria officieel werd opgericht. Na het bezoek van de bisschop Mgr. Fallot de Beaumont, de prefect Faipoult en de Gentse burgemeester della Faille verzocht men Triest om een klooster te Gent op te richten voor ongeneeslijke zieken. In 1806 schonk Napoleon aan kanunnik Triest de leegstaande Cisterziënzerinnenabdij Ter Haegen aan de Molenaarstraat, waar nog steeds deze zusters gehuisvest zijn. Bij zijn aanstelling tot algemeen overste van de Zusters van Liefde op 14 januari 1807 werd hij tevens benoemd tot erekanunnik van St.-Baafs.

In 1807 richtte de prefect en de bisschop het “*Comité d’ordre et d’économie*” op met oog op de armenzorg te Gent. Triest was één der zes leden. Hij werd kort nadien benoemd tot directeur van het burgerlijke hospitaal de Bijloke, van de kleine Godshuizen en van het Bureau voor vondelingen en verlaten kinderen. Nog op het einde van hetzelfde jaar werd hij afdelingshoofd van het oudmannenhuis in de Bijloke, dat toen in wantoestand verkeerde. Samen met vijf eenvoudige jongemannen, de “*Hospitaalbroeders van de H. Vincentius*” genaamd, startte hij met een grondige hervorming i.v.m. de verzorging van de ouderlingen. In de loop van 1808 liep het aantal broeders op tot dertien, zodat Triest besliste om hen ook te belasten met de zorg voor krankzinnigen. Hetzelfde jaar was Triest gestart met de Zusters van Liefde met de zorg voor de vrouwelijke geesteszieken in het “*Vrouwenhuys of Zothuys*” te Gent. Met het verloop van de verzorging door de broeders ging het minder goed. Het duurde tot 1815 alvorens de verzorging door deze broeders begon. Samen met Dr. Guislain, die in 1825 met zijn werk “*Traité sur l’aliénation et les hospices des aliénés*” laureaat was geworden van de prijsvraag uitgeschreven door de Noord-Nederlandse Commissie voor Geneeskunde, richtte hij samen met zijn Broeders van Liefde een krankzinnigengesticht op (het huidige Guislaininstituut), dat uitgebreid werd met een school voor doven en blinden. Toen de vraag kwam van het stadsbestuur om ook nog de thuisverzorging op zich te nemen, droeg de kanunnik deze taak over op de broeders, wat een extra belasting was. Om die reden stichtte Triest een nieuwe congregatie. Daar de door koning Willem I verbannen bisschop Mgr. De Broglie overleden was, kreeg de kanunnik op 6 april 1823 de goedkeuring van de vicaris-generaal Ambrosius Goethals. Het bisdom Gent had in die periode geen bisschop. Het was pas vanaf 1825 dat de Broeders van Sint-Jan-de-Deo officieel startten met de thuisverpleging. De huisvesting voor deze broeders vond hij in een deel van het Theresianenklooster in de Theresianenstraat langs de zijde van de Holstraat. Het klooster was immers veel te groot geworden ten opzichte van het aantal zusters. Broeder Edesius Boerrigter en Jan De Grauwe² zijn van mening dat “*De broeders van St.-Jan de Deo vonden een nieuw onderdak in een deel van het vroegere karmelietenklooster op de hoek van de Theresianenstraat en de Holstraat. Hun woonst liep tot in het huidige H.T.I. Sint-Antonius*”. Wij kunnen ons hierbij niet aansluiten. De heer Morel had reeds op de hoek van de Holstraat en de Theresianenstraat in 1792 een huis gebouwd. Dit huis bestaat nog steeds, maar is opgesplitst in drie verschillende woningen³ (thans: Holstraat 54-56-58). De gebouwen achter deze woningen in de Theresianenstraat (thans nrs. 1-3-5) zijn pas op het einde van de 19de eeuw gebouwd⁴. De gronden van deze huizen waren oorspronkelijk de achtertuin van dhr. Morels woning. Het huis tussen de woning Morel en de vakschool werd in 1837 gebouwd⁵, m.a.w. nadat de Broeders van Sint-Jan de Deo zich gevestigd hadden in een deel van het oude Theresianenklooster,

J. Janssens de Varebeke, Portret van Kanun-
nik De Decker, Gent, Meerhem

waardoor deze woning (thans Holstraat 60) onmogelijk deel uitgemaakt hebben van het broederklooster.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat het klooster van de Broeders van Sint-Jan de Deo het huisnummer 1 van de Theresianenstraat droeg⁶. We mogen de plaats van deze gebouwen identificeren met deze van het huidige Centrum voor Volwassenonderwijs dat thans gevestigd is binnen het Hoger Technisch Instituut St.-Antonius.

Broeder Edesius Boerrigter en Jan De Grauwe vermelden verder "*Ze (= Theresianen) waren erin geslaagd een deel van hun vroegere klooster (in de Theresianenstraat) terug te kopen. De eigenaars wilden ook de rest van het oude klooster verkopen, maar de zusters stelden zich tevreden met wat ze hadden. Daarop beslisten de eigenaars het overgebleven stuk te verkopen aan kanun-
nik Triest die er zijn broeders (van St.-Jan de Deo) vestigde*". Reeds hebben we aangetoond hoe moeilijk het was voor de zusters hun klooster opnieuw te verwerven. We hebben geen enkel document gevonden waarin gestaafd wordt dat Triest gronden heeft aangekocht in de Holstraat of in de Theresianenstraat. Na de broeders namen de Zusters van Liefde, een andere congregatie gesticht door Triest, hun intrek in deze gebouwen aan de Theresianenstraat. Zij huurden deze panden voor 3.000 Bfr per jaar⁷. Ook de Basisschool de la Salle die na de zusters en tot 1954 hun intrek namen in deze gebouwen⁸ kregen het pand in bruikleen van de Karmel⁹. In 1946 verlenen de zusters de erfpacht over het eigendom gelegen aan de Holstraat 36 en de Theresianenstraat nr. 7 ten voor-

dele van de V.Z.W. Bisschoppelijke Schoolcommissie. Pas in 1954 – toen het Hoger Technisch Instituut Sint-Antonius haar intrek nam- werden deze gronden en gebouwen aangekocht van de Theresianen¹⁰. We mogen dan ook aannemen dat kanunnik Triest of de Broeders van Sint-Jan de Deo geen eigenaar geweest zijn van het eerste klooster.

De regels van de Broeders van St.-Jan de Deo waren nagenoeg een kopie van deze van de Broeders van Liefde, maar met bijkomende regels van thuisverzorging en enige specifieke regels voor dit apostolaat. De broeders droegen hetzelfde habijt als de Broeders van Liefde, behoudens de rozenkrans.

Door de antiklerikale houding die nog duidelijk aanwezig was in de Artevelde-stad droegen ze buitenshuis een burgerpak, nl. *“een zwarte frak, veste en een broek van gemeyn laeken”*¹¹.

Naast hun thuisverpleging verzorgden ze in het klooster vijf betalende zieken, die elk een afzonderlijke kamer hadden.

Na de dood van kanunnik Triest stelde bisschop Mgr. J.f. Van de Velde kanunnik Benedictus-Constant De Decker (° Zele 23-11-1803 - + Gent 30-10-1874) aan als opvolger om de vier congregaties te leiden¹². Verwonderlijk was deze keuze niet daar hij op 17 april 1833 door de bisschop als coadjutor van Triest aangesteld was geworden. Voordien –toen E.H. De Decker doceerde aan het Kleinseminarie te St.-Niklaas- had hij al de congregatie van Onze-Lieve-Vrouw Presentatie opgericht in deze Waaslandse stad. Onder zijn bestuur kenden deze congregaties een enorme uitbreiding en verspreiding.

De Broeders van Sint-Jan de Deo stond een rampzalige toekomst te wachten. Op 27 juli 1843 brak een hevige brand uit in het Theresianenklooster. Buurtbewoners braken de poort open om de zusters te waarschuwen, want die hadden nog niet bemerkt dat hun klooster gedeeltelijk in brand stond. Buurtbewoners, brandweer en politie snelden ter hulp, alsook paters karmelieten vanuit de Burgstraat en recolletten aan de Oude Houtlei vervoegden zich bij de hulpverleners. Broeder Joannes a Cruce, karmeliet, ging tot driemaal toe in het brandend klooster ter bestrijding van het vuur. Nadien ontving hij hiervoor van koning Leopold I een zilveren en gouden erepenning. De dag nadien kwam de bisschop de toestand vaststellen en verleende aan de Theresianen de toestemming om het klooster te verlaten. Zij vestigden zich voorlopig in het klooster van de Ongeschoeide Karmelieten aan de Burgstraat. Kelken, remonstransen en andere kerksieraden werden tijdelijk opgeborgen in het bisdom.

De brand teisterde ook het klooster van de Broeders van St.-Jan de Deo en had zelfs een groot deel onbewoonbaar gemaakt. Reeds in 1836, door het toenemende aantal broeders, had men gedacht aan een grotere woonst. De brand gaf de aanleiding om te zoeken naar een ruimere woongelegenheden. Op 24 oktober 1843 stemde de bisschop toe dat de broeders op bedeltocht mochten

gaan naar mecenasen om fondsen bijeen te brengen ter verwerving van een ruimer kloosterpand. Kanunnik De Decker, die aangesteld was als directeur (1844-1848)¹³, wist de helft van de katoenfabriek aan het Meerhem (aan het huidige Fratersplein) op te kopen, waar de broeders zich definitief vestigden¹⁴.

Het huis van Barmhartigheid

Na de brand van 1843 werd beslist om op de gronden van het klooster langs de zijde van de Holstraat een liefdadigheidsinrichting op te richten. De gebouwen van deze stichting bestaan voorlopig nog steeds en zijn thans ingenomen door het Centrum Volwassenenonderwijs.

Deze instelling het "*Huis van Barmhartigheid*", ook het "*Huis van Sinte Magdalena*"¹⁵ genaamd, had als doel boetvaardige meisjes, die in ontucht geleefd hadden, opnieuw een kans te geven om zich te integreren in de maatschappij op een deugdzame manier. Deze inrichting werd geopend op 4 november 1844¹⁶ en werd financieel gesteund door acht dames uit de hogere burgerij van Gent.

Ze werd rechtstreeks onder toezicht geplaatst van de bisschop. Voor de werking stond kanunnik De Decker in. Hij bracht deze stichting onder in de congregatie van de Zusters van Liefde.

Deze stichting sloot hierdoor aan bij de "*Filledieusen*", een liefdadigheidsinstelling die opklimt tot in de 14de eeuw en die als doel had ontuchtige meisjes door afzondering, berouw en boete opnieuw in de maatschappij een kans te geven op een eervolle manier.

De eerste melding van een godshuis voor "*Filledieusen*" te Gent dateert van 1306. In 1328 was dit godshuis gevestigd aan de Grauwpoort en het filledieusenhammeken (= Rodelijvekensstraat)¹⁷. Dit godshuis werd bestuurd door de zusters Ter Hagen, die oorspronkelijk omstreeks 1230 hun klooster gebouwd hadden te St.-Martens-Beostenblijde nabij Axel. Door de talrijke overstromingen van dit gebied in Zeeuws-Vlaanderen vestigden zich deze zusters in 1268 door tussenkomst van de gravinnen Johanna en Margaretha van Constantinopel op de Verloren Broodhofstede te Merelbeke¹⁸. Ondanks het feit dat zij in 1279 in het Axelambacht hun klooster opnieuw oprichtten, waren ze ook zeer bedrijvig in hun refuge in de Arteveldestad, waar deze Magdalenazuster bekeerde prostituees opvingen. Door de beeldenstorm verlieten ze onze gewesten en vestigden zich in St.-Omer (Zuid-Vlaanderen). Na de val van Antwerpen werden hun bezittingen in 1585 overgeheveld naar de Jezuïetenorde. In 1588 werd hun klooster opgeheven. De taak om jonge prostituees op het rechte pad te brengen werd toevertrouwd aan deze paters. Door de opheffing van de Jezuïetenorde in 1793 konden de "*filledieusen*" nergens meer terecht in de Arteveldestad.

VERSLAG

OVER HET

WERK VAN BERMHERTIGHEID

(BEHOEDINGS- EN PENITENTENHUIS)

GEVESTIGD TE GENT

Theresianestraet N° 1.

1857 — 1863.

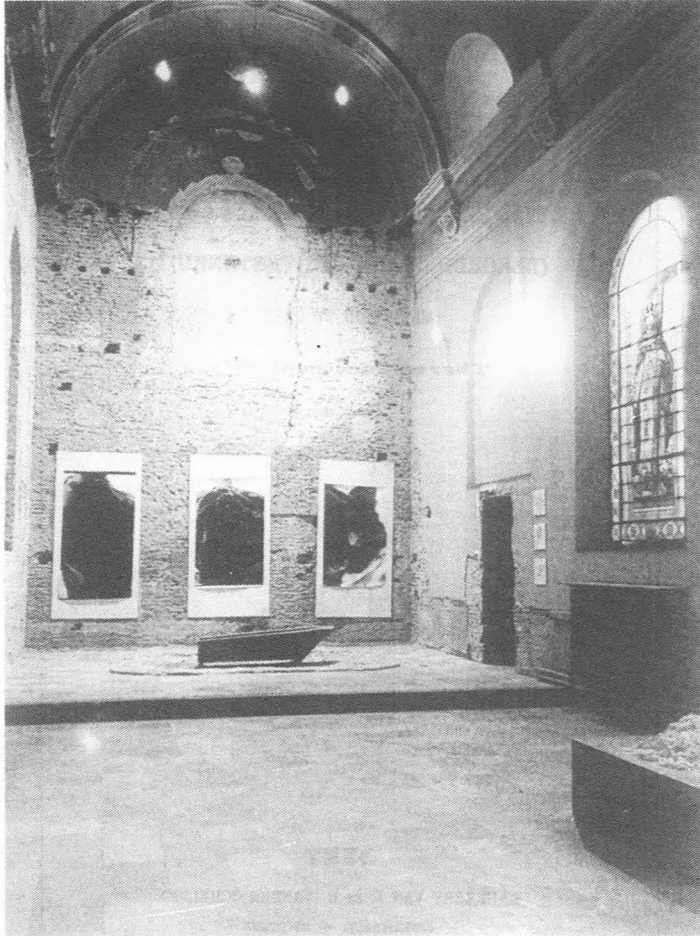

GENT

DRUKKERY VAN J. EN H. VANDER SCHELDEN

ONDERSTRAET. — MDCCCLXIII

Aan de oorsprong van het Gentse “*Huis van Barmhartigheid*” ligt het levensverhaal van een jong meisje uit Doornik. Het onschuldig wicht vroeg aan een bakker of hij niemand kende die haar in dienst wilde nemen. Een blijkbaar financieel krachtige vrouw uit Oostende hoorde dit toevallig en besloot om haar aan werk te helpen. Zij mocht in dienst treden maar moest de vrouw direct vergezellen naar de kuststad. Aldaar werd ze geplaatst in een bordeel. Zij vond troost bij een man die medelijden had met het gestrikte kind. Hij wist het meisje vrij te kopen. Zij reisde naar Gent, maar vond geen werk in de Arteveldestad. Gelukkig ontmoette zij in deze Scheldestad vrome dames die zich inlieten met haar toestand en haar lieten plaatsen in het *Huis van de Goede Herder*. Na een verblijf in deze liefdadigheidsinstelling was zij gedurende drie jaar werkzaam als dienstbode, waarna zij ten slotte een huwelijk aanging.

Gent, HTI St.-Antonius: Kapel (huidige toestand)

De Gentse dames hadden een groot medelijden met het meisje en waren ervan overtuigd dat er zich een groot aantal meisjes met gelijkaardige problemen in de stad bevonden die in dezelfde toestand waren. Zij besloten een opvangcentrum op te richten voor deze verdwaalde dochters. Door raad en steun van kanunnik De Decker, bekend om zijn liefdadigheidswerk, en geholpen door de Zusters van Liefde richtten ze op 4 november 1844 een liefdadigheidsinstelling op. Als locatie voor de stichting koos De Decker voor “ *een deel van het oud Thésésiaenen klooster of Carmeliten, alwaer voor de broeders van Joannes de Deo, gewoond hadden*”¹⁹. Dezelfde dag kwam de bisschop Mgr. Delbecq het ‘*Huis van Barmhartigheid*’ inzegenen. Deze instelling werd onder patronaat gesteld van de H. Maria-Magdalena²⁰.

Het was verstaanbaar dat men voor de werking een beroep deed op de Zusters

van Liefde. Zij waren gesticht door kanunnik Petrus Jozef Triest die zich inzette voor de armenzorg, verdrukten en krankzinnigen. Deze religieuzen waren immers gevestigd in het voormalig Klooster van Ter Haghen van de Magdalena-zusters te Gent²¹.

De acht nobele Gentse dames bleven niet alleen financieel de instelling steunen, maar belastten zich verder ook *“met het opsporen van zondige meisjes, die voor een verblijf in het nieuwe tehuis in aanmerking konden komen”*²².

Niet elke jeugdige zondares kon opgenomen worden in het *“Huis van Barmhartigheid”*. Kinderen met een gerechtelijk verleden werden niet toegelaten. Meisjes die besmet waren met *“schurftheid”*, met de *“venusziekte”* of die de *“vallende ziekte”* hadden, werden niet opgenomen. Ook meisjes met een *“kwade lijfgeur”* of die zwanger waren, werden geweigerd. Uitzonderlijk konden vrouwen ouder dan 30 jaar er terecht. Men kreeg er geen tweede kans. Meisjes die uit deze of gelijkaardige instellingen verwijderd werden of uit eigen beweging de instelling verlaten hadden, konden niet voor de tweede maal hun toevlucht zoeken in het ‘Huis van Barmhartigheid’²³. Buitenlandse jongeren moesten als borg 200 Bfr betalen, wat een enorm hoog bedrag was. Indien zij voortijdig de instelling verlieten of indien ze er uit verwijderd werden, kregen ze de borgsom niet terug. Verder mochten steden of gemeenten, die reeds een opvang hadden voor jonge prostituees, overtollige meisjes gratis plaatsen in de instelling.

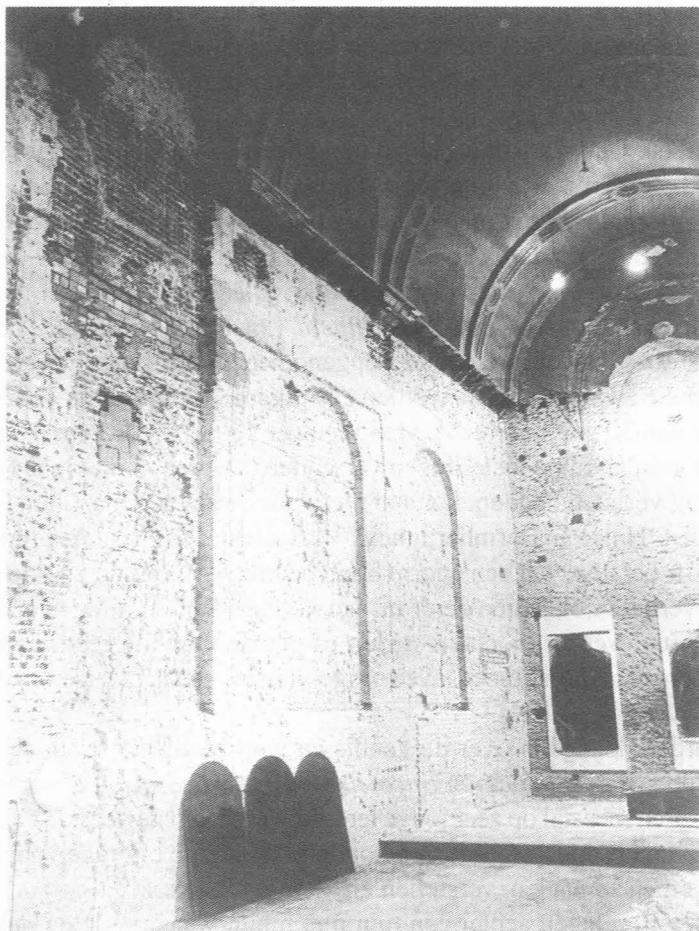
De bestuurders klaagden over de kennis en werkzaamheden van de meisjes. Zij vermeldden dat de *“kinderen zijn in luiheid opgevoed en onbekwaam”*. Deze kinderen waren meestal op zeer jonge leeftijd werkzaam geweest in een fabriek, waardoor zij niets anders kenden en konden. Als kleine bijdrage voor hun verblijf leerde men ze naaien, verstellen en klein textielwerk.

Dit complex is gelegen achter een tuin met muur, waarvan delen opklimmen tot in de 17de eeuw.

In het begin was de werking gering door de schaarse fondsen, de hoge voedselprijzen door de mislukte oogsten in 1846 en 1847, maar vooral door de restauratiewerken van de uitgebrande gebouwen en de nieuwbouw. Voor de fondsen van deze stichting moest men vooral beroep doen op particuliere giften. Het waren vooral adellijke personen die deze fundatie steunden²⁴. De rijke burgerij uit het Victoriaans tijdperk stond eerder afkerig tegen deze instelling van meisjes met een bedenkelijk verleden.

In de loop der jaren kende het huis een grote toeloop. In 1874 waren er 763 meisjes die in deze instelling verbleven hadden. In 1877 telde het *“Huis van Barmhartigheid”* 160 *“penitenten”*. Naast de gebouwen bouwde men na de brand van 1843 een eenbeukige kapel in neobarokke stijl²⁵ door de liefdadigheidsinstelling het *“Huis van Barmhartigheid”*.

Dit oratorium bestaat uit vijf en een halve traveeën onder een afgewelfd zadeldak.

Gent, HTI St.-Antonius: Kapel.

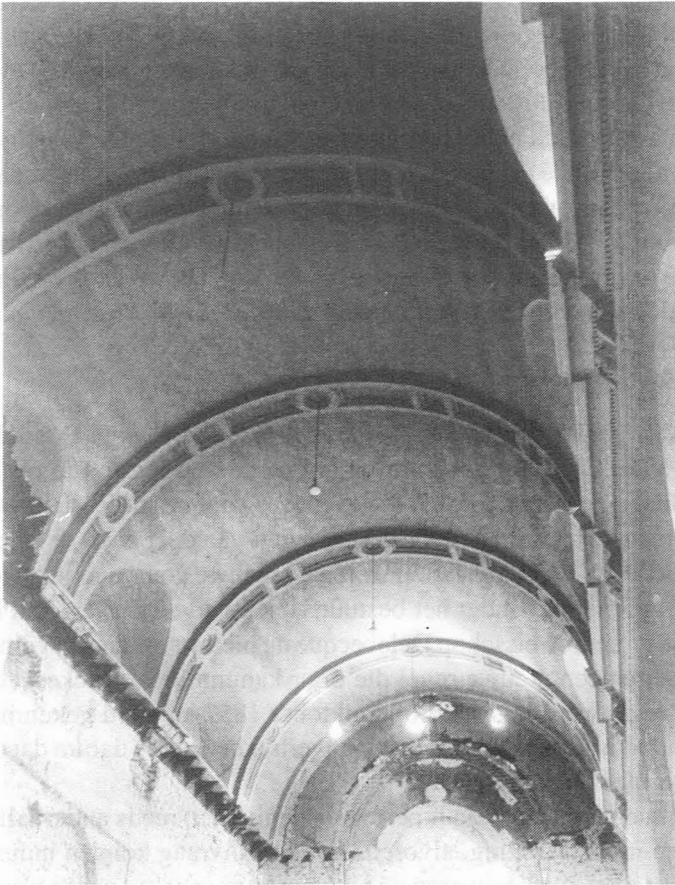
dak met pannen. Tussen de gordelbogen met lijstwerk van het tongewelf treffen we binnenin halfronde bovenlichten aan langs de zijde van de Theresianenstraat. Deze lichten zijn evenwichtig opgesteld met de rondbogige blindnissen langs de andere zijde van het gewelf.

De gordelbogen zijn versierd door uitspringend barok lijstwerk, waardoor we een plastisch spel krijgen. Deze lijst wordt op haar beurt gedragen door barokke engelpopjes die opzij versierd zijn met voluten.

Daaronder gaan de gordelbogen over in pilasters waartussen zich langs de noordzijde vensters bevinden, die symmetrisch opgesteld werden met rondbogige blindnissen langs de andere zijde. Langs de zuidzijde treffen we verder een deur aan die toegang verschaft tot de 17de eeuwse pandgang. Oorspronkelijk was aan het altaar in deze muur ook een deur voorzien die een toegang verschaft naar het Theresianenklooster. Deze is later dichtgemetseld.

Het behoedingshuis

Op 20 april 1848 verruimde men het Magdalenahuis met het “*Maison de Préservation*”. Deze tweede liefdadigheidsinstelling werd opgericht door de Zusters van Liefde “om te voorkomen dat jonge meisjes van de volksklasse verdorven zouden worden door hen tegen de gevaren van slechte voorbeelden in hun milieu te behoeden”²⁶. Deze instelling, ook het “Behoedingshuis” genaamd, werd gescheiden gehouden van het aanpalende “*Huis van Barmhartigheid*” zodanig dat de meisjes van beide instellingen elkaar niet konden ontmoeten²⁷. Om die reden was men genoodzaakt om het nieuwe gesticht in een ander gebouw te vestigen, dat paalde aan het ‘*Huis van Barmhartigheid*’. Om die reden werd het huis van een schilder, Holstraat toen nummer nr. 34, aangekocht... door de Theresianen. Pas in 1946 verlenen de Theresianen de erfpacht van deze woning ten voordele van de V.Z.W. Bisschoppelijke Schoolcommissie, in 1954 werd dit pand aangekocht²⁸.

Gent, HTI St.-Antonius: Gewelf van de kapel.

We kunnen de locatie van deze instelling vereenzelvigen met het deel van het hoofdblok dat paalt aan de Holstraat ter zijde van de Theresianenstraat. Ook het behoedingshuis kende een groot succes. Reeds in 1874 hadden in deze instelling 738 meisjes hun toevlucht gevonden.

Van 1848 tot 1859 verbleven in een afzonderlijk lokaal van het behoedingshuis werkloze dienstmeiden. Zij mochten er, "*beschermd tegen de zedelijke gevaren van de buitenwereld*", tegen een zeer lage vergoeding vertoeven tot ze een dienst hadden gevonden²⁹.

In 1852 werd een tweede afdeling in het behoedingtehuis opgericht waar "*meisjes met ondeugdzame neigingen uit welgestelde families opgenomen werden*"³⁰. Vanaf 1852 vonden in deze instelling gepensioneerde dames die een rustig leven wilden leiden een verblijfplaats. Het aantal ouderlingen bleef eerder beperkt.

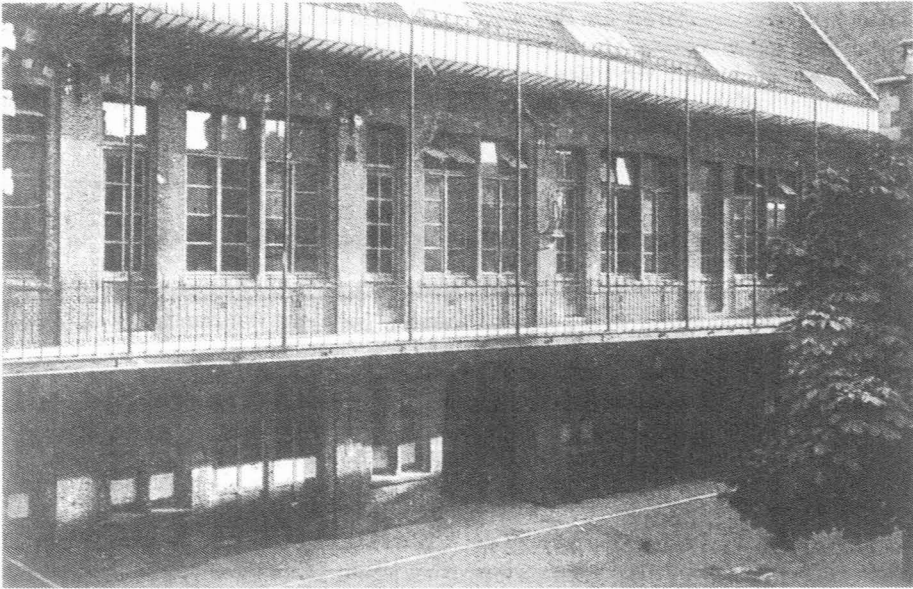
Inmiddels was de huisvesting voor al deze instellingen te klein geworden en werden ze begin juli 1877 overgebracht naar een ruimere locatie aan de St.-Lievenspoortstraat³¹, waar ze op 10 september 1877 ingewijd werd door de bisschop. In 1901 vroegen de Zusters van Liefde aan de Theresianen een vergoeding daar zij op het goed aan de Theresianenstraat en aan de Holstraat talrijke gebouwen grondig verbouwd of opnieuw gebouwd hadden³². Toen de Zusters van Liefde zich in het oud klooster van St.-Jan de Deo vestigden, vonden ze de (uitgebrande) gebouwen in slechte toestand. Ze vroegen dan ook bij het verlaten van dit pand een vergoeding voor de nieuwbouw, waardoor het goed een meerwaarde had gekregen. Nergens hebben we kunnen achterhalen of de Theresianen daadwerkelijk ingingen op deze vraag. Dit wederopvoedingstehuis kreeg later de naam van het "*Gesticht van de Heilige Aloïsius van Gonzaga*"³³.

De Magdalena-zusters

Enkele van de penitenten uit het "*Huis van Barmhartigheid*" alsook van het "*Behoedingshuis*" waren enorm ingenomen met de werking van de zusters, zodat zij zelf wilden opgenomen worden tot de congregatie van de Zusters van Liefde. Het was verstaanbaar dat zij, door het verleden van deze meisjes, niet konden toetreden tot de orde. Om die reden werd een nieuwe congregatie opgericht, de Magdalena-zusters, die onder het bestuur vielen van de Zusters van Liefde.

Op 22 juli 1851 keurde bisschop Delebecque de nieuwe religieuze gemeenschap goed. Zij kregen een nieuwe regel die door kanunnik De Decker werd opgesteld. Deze regel werd ingesteld op 6 oktober 1852 en werd gekenmerkt door belofte, gehoorzaamheid, armoede en zuiverheid vanaf de datum dat men in de instelling verbleef.

Om toe te treden tot deze orde moesten de penitenten reeds anderhalf jaar vertoefd hebben in de instelling, alvorens ze een aanvraag konden indienen voor het postulantschap. Nadien waren de penitenten verplicht om een proeftijd van

Gent, Instituut Jan-Baptist de la Salle (1920)(thans : HTI St.-Antonius : F-Blok)

minimum één jaar en een postulantschap van zes maanden te doorlopen. Ze moesten aangenomen worden door de congregatie van O.-L.-Vrouw van het Huis van Barmhartigheid en verder moesten ze ingeschreven zijn in de Broederschappen van de H. Rozekrans.

Hun dagtaak, die begon 's morgens om 3.u 45., was zeer zwaar. Door deze strenge regel was de aangroei van Zusters Magdalena eerder beperkt³⁴.

Uit het *“Historie boek van het huys der Penitenten ook huys van Barmhartigheid genaamd”* vermelden we nog een belangrijke aanhaling dat staft dat dit huis (thans H.T.I. Sint-Antoniusinstituut) eertijds het klooster was van Sint-Jan-de-Deo: *“ Ons huys is opgerigt onder de bescherming van de H. Maria-Magdalena en bestemd om ongelukkige meyskens die uyt ellende, verleyding of boosheyd van den waren weg afgeweken zijn. Door onze zorg, vermaningen en gebeden tot de deugd en de eer terug te brengen... Ons huys is opgericht in een deel van het oud therésiaenen klooster of Carmeliten, alwaer voor ons de broeders van Joannes de Deo, gewoond hadden.”*³⁵.

Rudy VAN ELSLANDE

(*t vervolgt)

NOTEN

¹ M. Steel, Gent in 1859, in: Ghendtsche Tydinghen, 7de jg. 1978, blz. 116-117; Idem, Gent in 1962 meer dan 5000 werkloze katoenarbeiders, in: Ghendtsche Tydinghen, 8de jg. 1979, blz. 21; G. Broget, Het schokkevestje, in: Ghendtsche Tydinghen, 21ste jg. 1992, blz. 198-215.

² E. Boerrigter – J. De Grauwe, Meerhem toen en nu Huize Sint-Jan de Deo Gent, Gent 1991, blz. 74-75.

- ³ Gent, Stadsarchief, Reeks 535, bundel 99, nr. 20.
- ⁴ Door het veelvuldige bezoek aan deze woningen konden we dit met zekerheid vaststellen.
- ⁵ Gent, Stadsarchief reeks G. 12, nr. 2595.
- ⁶ Later, toen het klooster vervangen werd door het Huis van Barmhartigheid, werd duidelijk vermeld dat dit gebouw gelegen was aan de Theresianenstraat nummer 1; Gent, Archief van de Zusters van Liefde, map St.-Lievenspoortstraat.
- ⁷ Gent, Archief Theresianenklooster (niet geklasseerd).
- ⁸ En niet zoals E. Boerrigter – J. De Grauwe (o.c.) vermelden dat nadien de panden werden betrokken door de vakschool, het later Hoger Technisch Instituut St.-Antonius.
- ⁹ I. De Baets – D. Dermout, 75 jaar HTISA Van Toen tot nu, Gent 1994, blz. 5.
- ¹⁰ Ibidem blz. 14-15.
- ¹¹ R. Stockman, Kanunnik Petrus Jozef Triest, stichter en organisator, in: Gendtsche Tydinghen, 25de jg., 1996, blz. 170-181; D. Deboosere, Kanunnik Triest en zijn stichtingen (6 dln.), Gent 1940; J. Van Dorst, Levensschets van Petrus Jozef Triest, Gent 1989.
- ¹² M. Steel, Gent in 1874. De paardetram te Gent, in: Ghendtsche Tydinghen, 10de jg., 1981, blz. 83. Zijn broer Pieter De Decker was katholiek politicus, volksvertegenwoordiger en minister van Binnenlandse zaken (1855-1857).
- ¹³ Hij werd voor de tweede maal tot directeur benoemd van 1865 tot 1874.
- ¹⁴ J. Brebels, Verleden van Huize Sint-Jan de Deo, Gent 1974; E. Boerrigter – J. De Grauwe, o.c., blz. 74-77.
- ¹⁵ J.J. Steyaert, Volledige beschrijving van Gent of geschiedkundige beschouwing van deze stad en haar bewoners, de merkwaardige gebouwen, gestichten en maetschapyen, de beroemde Gentenaren, e.z., Gent 1857, blz. 213-214.
- ¹⁶ O.l.v. A.P. de Jong, Het Edele huis, korte geschiedenis van de instelling van de congregatie van de Zusters van Liefde aan de Sint-Lievenspoortstraat te Gent, Gent z.d.
- ¹⁷ Gent, Stadsarchief, nota's van Werveke nr.478; Gent, Rijksarchief Fonds Filledieusen of Magdalena-zusters, reeks XXXII.
- ¹⁸ R. van Elslande, De 15de eeuwse Gentse kunst in de Vier Ambachten, in: Over den Vier Ambachten, Kloosterzande 1993, blz. 1017-1020, 1025.
- ¹⁹ Gent, Archief van de Zusters van Liefde, Historie boek van het huys der Penitenten ook huys van Bermhertigheyd genaamd, f° 4.
- ²⁰ Ibidem, f° 1-4.
- ²¹ R. Stockman, Kanunnik Petrus Jozef Triest, stichter en organisator, in: Ghendtsche Tydinghen, 25de jg., 1996, blz. 170-181.
- ²² Anoniem, Verslag over het werk van Bermhertigheyd Behoedings- en penitentenhuys gevestigd te Gent Theresianenstraat nr. 1 1857-1863, Gent 1863, blz. 15.
- ²³ Ibidem, blz. 16.
- ²⁴ Jean-Baptiste d'Hane de Potter schonk 50.000 Bfr.; baron en baronesse Hippolyte della Faille had zelfs een fonds opgericht ter ondersteuning, ibidem, blz. 19-20.
- ²⁵ Bouwen door de eeuwen heen, o.c., dl. 4 nb Zuid-West, blz. 455.
- ²⁶ Ibidem, blz. 17.
- ²⁷ J.J. Steyaert, o.c., blz. 214.
- ²⁸ I. De Baets – D. Dermout, 75 jaar H.T.I.S.A. Van toen tot nu, Gent 1994, blz. 13-15.
- ²⁹ Anoniem, Verslag over het werk van Bermhertigheyd Behoedings- en penitentenhuys gevestigd te Gent Theresianenstraat nr. 1 1857-1863, Gent 1863, blz. 18.
- ³⁰ Ibidem, blz. 17.
- ³¹ De Potter, o.c., dl. VIII, blz. 374-375.
- ³² Gent, Archief Zusters van Liefde, Map Sint-Lievenspoortstraat.
- ³³ D. Van Ryssel, Ik zou daar een boek kunnen over schrijven: de charmes van de dagelijkseheid, in Ghendtsche Tydinghen, 28de jg., 1999, nr. 4, blz. 226-227.
- ³⁴ Kanunnik De Decker, Regel van het huys van Ste Magdalena Gent, Gent 1852.
- ³⁵ Gent, Archief Zusters van Liefde, Historie boek van het huys der Penitenten f° 4.